

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Jncipit solemne opus expositionis Euangeliorum
dominicalium tocius anni reuerendi magistri Alberti de
Padua ordinis frat[rum] heremitaru[m] sancti Augustini**

Albertus <de Padua>

Vlme, 1480

Dominica intra octauam epiphanie ... sermonis xix.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30888

munera non ex debito. sed ex liberalitate. Sed eos qui nemini seruire volunt nisi ei qui seruiuit aut comodū expedient. Septimo munez varietate. quia auz thūs ⁊ mirram. Nota q̄ p̄ hęc tria munera mistice signant̄ ea que sunt christi. Nam auz est regule precū. habet claritatē et pondus. vnde p̄ auz mistice intelligit̄ in christo regalis dignitatis sapientie claritas. et caritatis immensitas. Thūs vero p̄ sacerdotē ministrat̄ deo. exhibet honore. et deuotionem exprimit. et ideo p̄ thūs intelligit̄ in christo sacerdotalis dignitas. verbi diuinitas. et deuotionis pietas. Mirra vero antiqui utebant̄. ad adienda corpora mortuorū. ipsa em̄ habet amaritudinē et a corruptione seruat. et ideo p̄ mirram signat̄ passio christi amara. sepulture commendatio. et glorioza resurrectio. quia non vidit corruptionē. Tertio ponitur magoz regressus: et responso accepto: glo. non ab angelo sed a deo. Vbi attendendū q̄ responsum non dat nisi querentibz. Et q̄ iam suspicabant̄ de nequicia herodis. ideo h̄m glo. pio q̄rebant̄ affectu. quid diuina iuberet voluntas: in somnis. quia erant magi somnioz obseruatores. ideo in somno dat̄ eis responsum: ne redirent ad herodē: notificandi causa. in quo apparet saluatoris nostri humilitas. qui velut timens noluit suū p̄secutori ostēd̄ manifestare: p̄ aliam viam: dicit̄ q̄ p̄ mare cū ductis nauibz: reuersi sunt in regionē suā: dicit̄ crisostomus. Si magi christum quasi terrenum regem quesissent inuenientes eū apud ipsuz mansissent. nunc aut̄ adorauerunt et reuersi sunt. Cum aut̄ reuersi fuissent manserunt colentes deū magis q̄ ante et predicantes multos erudierunt. ⁊ demum cū thomas iuisset in puiniam illam adiuncti sunt ei et baptisati sunt. et facti sunt adiutores predicationis eius. Noz corpora beatus eustorgius t̄ns tulit mediolanū de constantinopoli. ⁊ vt dicit̄ quamdiu fuerunt corpore eoz mediolani. nullus imber. neq̄ uis aut̄ tempestas regioni supuenit. sed destructa ciuitate mediolanensi ac dispersis ciuibz p̄ fridericū primū impatorem inter alia sacra triū magoz corpora delata sunt coloniā. Rogemus ꝛc.

Domínica infra octauam epiphanię. Prima pars sermonis xix

A

Vm factus esset ihesus annoz duodecim ascendētibz illis hierosolimā h̄m consuetudinē diei festi ꝛc. lu. z. Multotiens qualis vnusquisq̄ futurus sit demonstrat̄ in puericia. vnde puer. z. Ex studiis suis intelligit̄ puer si mūda et recta sint opa eius. et iō vulgare

Sermo

puerbum est. Adolefcens iuxta vias fuam etiam cum fenuefcit non recedit ab ea. puer. 22. Quapropter debet quilibet in iuuetute conari ad bonos mores vt illos habeat in fenedute qm vt dicit eccl. 26. Que in iuuetute tua non congregaffi quo inuenies in fenedute. Volens igitur faluator noster declarare quanta i virili etate deuotione excelleret fapientia clareret doctrina proficeret cu adhuc effet puer. ignorante matre remanfit in templo. dans operam fapientie et doctrine. In hoc aut euangelio vbi agit de puerili fapientia faluatoris tria ponunt. Primu est xpi amiffio que fuit doloris et nimie anxietatis. Secundu est ipfius inuentio que fuit ftuporis et pie alacritatis ibi. Et factum est post triduum. Terciu est eius regressio. que fuit amoris et magne humilitatis ibi. Et descendit cu eis x. Circa primu tria ponunt. Primu est fepatio xpi a parentibus. vbi ponit tempus etatis caufa legalis et locus. Dicit g: Cnm factus effet ius: de illo de quo dicit ifa. 43. hm diuinitatis naturaz ante me non est formatus deus. et post me non erit. nunc dicit hm humanam natura: factus est annoz. xij. cu tamen de eo dicat ps mille anni an oculos tuos tanq dies hysterna que preterit.

B Et nota q in hac etate primo apparet quos mores aliquif tenere debeat in vita. Item hec etas cundis aliis est amabilior. et ideo faluator in hac etate primo demonftrauit future vite indicia. Nota q differentie tempoꝝ que de xpo leguntur funt quinq. Primo em legitur fuisse vnus dies qm de matre virgine fuit natus. lu. 2. Natus est vobis hodie faluator. Secundo legitur fuisse octo diez qm in carne fuit circumcifus. luc. 2. Postq circumcifus fuit dies octo vt circumcideret puer. Tercio legitur fuisse quadraginta diez qm in templo fuit prefentatus. luc. 2. Quarto legitur fuisse. xij. annoz vt hic. Quinto legitur fuisse quafif annoz triginta qm a iohanne fuit baptifatus. lu. 3. Ipse ihesus erat quafif incipiens annoz triginta. Deinde ponit legalis obferuantia: afcendentibus. q: regio galilee erat in plano ierofolima vero est in monte fituata: illis: fcz virgine et ioseph cu xpo: hierofolimā: Ipfa ciuitas est de qua deut. xij. dicit. Ad locu quem elegerit dñus de cundis tribubus veftris venietis et offeretis in illo holocausta et victimas veftras: hm aduetudine dia festi: id est put adueuerant in die festo fcz pafce. Nō hm q dicit beatus Augufinus. in de confensu euangeliftarum. Quamdiu regnauit Archelaus. beata virgo latenter fingulis annis ducebat xpm ad templum. Ipfo autem in exilio reegato apud Viennam ciuitatem galilee. tunc absque timore

hierusalē ascēdebat . sed tñ adhuc regnabat archelaus in iudea
 Nota q̄ legales festiuitates iudeoz̄ . quedā erant cōtinue . que
 dam annūarie . Continue erant due sc̄z neomenia in principio
 noue lune ad laudē creatoris qui renouat omnia tempa . eccle .
 43 . Luna signū diei festi . altera festiuitas cōtinua erat sabbati .
 vacabant em̄ bb̄ omni opere eo q̄ illū diem sanctificauerit deus
 p̄pter requiem ab ope creationis . gene . 2 . annūarie aut festiui
 tates erant quinq̄ sc̄z festū pasche quartadecima et quīntadeci
 ma luna mensis primi sc̄z aplis et durabat septem diebo . ⁊ erat
 hęc festiuitas in memoriā liberationis de egipto . Secunda erat
 festū penthecostes quod celebrat̄ die tercio . tercijs mensis sc̄z in
 nij quinquagesimo die a festo pasche eo q̄ tunc data fuerit lex
 iudeis in monte sinay a deo . Tercia festiuitas erat tubarum et
 clangoris p̄ma die mensis septimi . bucinabant em̄ cornibz̄ pe
 corinis in memoriā q̄ eadē die fuerit isaac liberatus ab immo
 latione patris peccore substituto pro illo . Quarta festiuitas erat
 decima die eiusdem mensis . ⁊ dicebat̄ propitiatiōis q̄ ea die
 uenerat moyses ad eos referens deū esse placatū de offensa vi
 tuli statilis quez adorauerant . Quinta festiuitas . erat decima
 quarta die eiusdem mensis . et septē diebo ptendebat̄ et erat sce
 nophegia festū sc̄z tabernaculoz̄ . habitabant em̄ his diebo in
 umbraculis in memoriā q̄ . xl . annis patres eoz̄ in deser̄to sub
 umbraculis habitassent . Inter istas aut̄ quinq̄ festiuitates sole
 ille tres sc̄z pasche pentheosten ⁊ tabernaculoz̄ ceteris erant so
 lenniores . de quibz̄ preceptū erat exo . 23 . Tribz̄ vicibz̄ p̄ singu
 los annos festa celebrabit̄is . In his tribz̄ festiuitatibz̄ prout in
 deutro . 16 . c̄precepit̄ . Dñe masculinū ascēdebat vt appareret
 in hierusalē coram dño . sed tñ qui erant remoti aut aliqua ra
 tiōnabili cā impediti excusabant̄ ne uenirent hierusalē in pente
 costen et scenophegia . sed de solennitate pasche nemo excusaba
 tur nisi infirmitatis cā . et hęc est illa festiuitas de qua dicit̄ lu . 2
 Ibant pentes x̄risti p̄ omnes annos in hierusalē in die solen
 ni pasche . Nota etiā q̄ ista lege non erant mulieres astricte ⁊
 tñ beata virgo illuc ascēdebat singulis annis . tñ propter deuo
 tiōnē . tñ etiā q̄ nolebat̄ infantē absq̄ sui cura illuc ire .
 ⁊ orele nobis dat̄ documentū . qualiter festiuitates sint celebrā
 de . Debet enim quilibet p̄mo apparere ante aspectum domi
 ni mundus ab omni peccato . plenus bonis operibus . Exodi .
 33 . Non apparebis in conspectu meo vacuus . et non sicut qui
 ornant faciem . componunt vestimenta vt placeant mundo . De
 bet secundo quilibet ire ad locum quem elegit dominus id est

Sermo

ad ecclesiā non ad tabernā aut diuersoria. Debet tercio vacare diuinis laudibus et orationibus non choris et vanitatibus. debet vacare elemosynis. Non usure aut furtis. Debet insistere bonis operibus non commellationibus et ebrietatibus. Nam de his qui seculi faciunt dicit dñs. Isa. 1. Solemnitates vestras et neomenia et sabbata vestra odium animi mei. Deinde ponit christi sepatio: Consummatisq; diebus festiuitatē qui erant: Et cū redirent: in nazareth ciuitatē suam: remansit puer ihesus: et dicit puer propter puerilē assumptę nature etatē iam em̄ inap̄iebat etatē attingere pueritię. Itē dicit puer p̄pter puritatē et innocentia. Itē propter simplicitatē et obedientia. pueri em̄ sunt absq; malicia obedientes. Itē p̄pter gratiositatē et beniuolentiā sunt em̄ pueri omnib; gratiosi et odium accipere nō possunt: in hierusalē. Hoc autē qd absentaret christus a parentibus non casu accidit. sed ex proposito sue voluntatē sic factū est.

Nō qd quinq; de causis ignorantię pentibus māsit x̄ps in hierusalē. Prima qz beata virgo forte phibuisse eū stare in templo in medio doctoꝝ ne forte ad eoz notitiā deuiniret eū esse christum quem herodes et archelaus quesierant. Volens igit̄ a materno excusari precepto. ea ignorante remansit x̄. vt dū omnib; esset incognitus in admiratione sue sapientię animos magis auditoꝝ suspenderet. Jo. 7. Mirabant̄ iudei dicentes. quō hic sc̄as scit. Tercia vt ostēderet qz pentū adminicula dispensatione et nobis ex indigentia assumerat. dū sine illis viuere poterit. psal. Dixi dño deus meus es tu x̄. Quarta vt daret modum pueris ad religionē transeundi qui si atrariā pentū eoz cognouerint voluntatem ipsis ignorantib; fugiant de seculo. Deutro. 33. Qui dixerunt patri suo et matri sue et fratrib; suis ignoro vos. et nescierunt filios suos. hi custodierunt eloquium tuū et pactū tuū seruauerūt iudicia tua o iacob. et legem tuā o israhel. immo nō salū ignorantib; vtz etiā phibentib;. debent religionis petere ingressum. vñ hiero. in epistola ad nepotianū. Si sup̄ limina domus p̄ et m̄ iaceant vt egressum phibeant p̄ calcatos p̄ge pentes. et ad vexillū crucē aduola sum mū gen̄pietatē est i his crudelē esse. Quinta cā h̄m glo. vt ostēderet qd anteq; pntes eius eēt. ipse in ciuitate et in tēplo quasi paterno iure presedebat. Secundo ponit pentū crisi ignorantiā et nō cognouerūt pntes eius: pntes vocat virginē et ioseph quoz alē verus alē vero putatiu9 erat pens. Querit h̄ beda et habet in glo. quō eē potuerit vt nō cognouerit d̄ absentia pueri maria et ioseph quē sollicita a diligētī cura custodiebāt. Et

soluit q̄ mos fuit iudeoz euntū ad festa et redeuntū. seorsum viros. seorsum vero mulieres choros ducere. ne ex mixta societa te aliquid inhonesti attingeret. pueri tñ cum utroq̄ poterant ire p̄nte. fieri ḡ potuit vt virgo crederet christū eē cū ioseph. et ioseph crederet eum esse cū virgine. et hoc est q̄ dicit: existimantes aut̄ illum esse in comitatu: qz virgo in comitatu viroz. ioseph in comitatu muliezz: venerant iter diei. id est vna dieta a hierusalē. Tertio ponit eoz requisitio. Primo inter quos aperunt illū querere quia ⁊ cū simul fuissent maria et ioseph et puerū non vidissent: requirebant eū inter cognatos: id ē proximos sanguinis: et notos: Nota q̄ vt dicit glo. Timebat virgo ne puez que herodes et iudei pdere quesierant opportunitate inuenta occidissent. maxime cū archelaus adhuc regnaret in hierusalē. et ex hoc ipsa fuisset rea mortis eius p̄ malam custodiam. vel vt dicit origenes. ne recessisset in alū ad patrem. Aut tertio dicere possumus. q̄ timebat ne aliq̄ illi offensione fecisset verbo vel facto. cuius occasione sumpta nollet amplius cū illa manere. sed in hierusalē aut in egiptū seu in alteraz regionem recessisset. ¶ Deinde ponit vbi quesierunt eū: et non inuenientes eū: inter cognatos et notos. Nota mystice. q̄ non inuenit̄ christus inter iudeos qui sūt cognati eius p̄mitate carnis et sanguinis. inter quos etiā erat notus christus. psal. Notus in iudea deus. sed inuenit̄ inter christianos qui non sunt cognati sanguine sed adoptione. Jo. 1. In propria venit. et sui eū non receperunt. quotquot aut̄ receperunt eū. dedit eis potestatem filios dei fieri. his qui credunt in nomine eius. qui non ex sanguinibz neqz ex voluntate carnis. neqz ex voluntate viri. sed ex deo nati sunt. Et verbū caro factū est. Et subdit spūalem cognationē. et habitauit in nobis. Deinde ponit spūalem notitiam. et vidimus gloriā eius quasi gloriā vnigeniti a patre. Itē moraliter nō inuenit̄ christus inter cognatos et notos quia nō habet cognatio. eius p̄ carnalē et humanū sensum. vnde cū petrus de illo dixisset. tu es filius dei viui. r̄ndit ei dñs. beatus es simon bariona. qz caro et sanguis non reuelauit tibi. sed pater meus qui est in celis. mat. 16. Nec etiā cognoscūt eum. qui de notitia rez extollunt sic gentiles ⁊ mundi phi. mat. 11. Abscondisti hęc a sapiētibus et prudētibus. et reuelasti ea puulis. Itē anagogicē nō inuenient christū in regno vite eterne. qui deseruerant carnē et sanguinē. Caro em̄ et sanguis regnuz dei non possidebunt. nec etiam qui notitiam dei sine operibz habuerūt iu. 13. Tē inapientē dicere p̄familias. manducaum⁹ ⁊ bibim⁹

Sermo

coram te et in plateis nostris docuisti. et dicit vobis. Nescio vñ
sitis. discedite a me operarij iniquitatis. Et Deinde ponitur
quod venerunt: regressi sunt in hierusalem: Hierusalem visio pa
cis dicitur vbi est locus christi. psal. factus est in pace locus ei
us: requirentes eum: Considera quantis vulneribus cor huius
virginis laudatum fuerit. quot suspiria. quot lamenta. quot
anxietates pertulerit. quantisque lacrimis vultu suffuderit. quot
suspiriis ingemuerit. quot anxietatibus laborauerit. quot la
mentis ingemiscens defecerit. Jam primo experiri cepit. qualis
futura esset dolor separationis christi morientis de quo illi pre
dixerat simeon. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. lu
z. Nesciebat virgo beata quid ageret. aut quo pergeret. quia
thesaurum sibi a deo patre commissum perdidit. unde poterat
dicere illud. gene. 37. Puer non comparet. et ego quo ibo. pro
inde cum labore multo itineris. et lacrimis plurimis virgo te
nera rediit in hierusalem. cantu. 4. Quisui quem diligit anima
mea. quisui illum et non inueni. Item inter cognatos et no
tos. Surgam ergo et circuibō ciuitatem per vicus et plateas et
queram quem diligit anima mea. Vbi aduertendum est quan
tum debeat dolere. qui per peccatum christum amittit.

Secunda pars.

Secundo cum dicit: et factum est post triduum: .x. tan
gitur christi inuentio. que fuit stuporis et pie alacri
tatis. et quinq; fact. Primo ponit quatuor circumsta
tias inuentiois eius. tangit enim primo inuentio
nis tempus: Et factum est post triduum: Glo. vna die reuerfi
sunt ad hierusalem. Secunda die querunt inter cognatos et no
tos. et non inuentes. Tercia die regressi in hierusalem. ipm
inueniunt. Noluit aut pius puer maiori tempore latere ma
trem ne mora longior mentem virginis dolore summeret.
Sed queritur quis illi cibum prebuerit in triduo illo. quo
si ne virgine mansit. Et potest dici tripliciter. Vel q; diuinitus
sustentatus cibo non indiguit. Et postea ieiunauit. 40. diebo.
et. 40. noctibus. met. 4. Vel secundo q; fuerat angelorum abatus
ministerio. Vel tercio q; velut pauper elemosinis fuit sustenta
tus. unde interrogat bern. Domine ihesu quis te cibauit in illo
triduo. et respondit sibi ipsi dicens. vt tu p omnia nostre afoz
mares paupertati quasi vnus ex pauperibus. stipendia per ostia
mendicabas. psal. Pauper sum ego et in laboribus a iuuentute
mea. Deinde ponit locus vbi inueniunt eum: Inueniunt eu
in templo. psal. Dñus in templo sancto suo. Non iuit christus

vagabundus p̄ ciuitatem sic̄ adolescens. sed non alibi q̄ in tem-
 plo mansit in ipso triduo. Deinde ponit qualiter inuenerūt
 eum stantē. quia: sedentē non huc aut illuc discurrentē: in me-
 dio doctoꝝ: compositē et modeste. Be. quasi fons inquit sapi-
 entie medius inter doctōres sedet. puer. 11. In medio magna-
 toꝝ sedere illū faciet sapientia. ¶ Deinde ponit quid eū in-
 uenerunt agentē: audientē illos: querentes ⁊ respondentes cū
 taciturnitate et reuerentia. eccle. 32. Audi tacē. et p̄ reuerentia
 accedet tibi bona gratia: et interrogantē: prudenter. Et atten-
 de ordinē istius disputationis rectū. quia premitit̄ auditus in-
 terrogationi ⁊ responsioni. vnde puer. 11. Priusquā audias ne
 respondeas verbū. Cuius tñ straniū multi faciūt qui soli ipsi vo-
 lūt loqui et anteq̄ p̄ferat̄ questio vatiūnant de quesito. ac si in-
 tentionē interrogantis cognoscerent de quibz puer. 19. Qui pri-
 us r̄ndet q̄ audiat stultū se esse demonstrat et confusione dignū.
 Sed cū euangelista non dicat d̄ qua re fuerit factus sermo inter
 christum ⁊ doctōres. ideo querit̄ quid fuerit illius questionis di-
 sputationis subiectū. Et potest dici q̄ erat de questionibz legis
 vñ dicit iero. in epla ad paulū. duodecim inquit annos salua-
 tor impleuerat. et in templo sedens de questionibz legis inter-
 rogans. magis docet dum prudenter interrogat. forte em̄ querē-
 bat quid ex lege de christo sentirent. an venturū de primo. vel
 iam venisse. quid sibi etiā vellent legalium significatio. vt de im-
 molatione phase vt ex talibz questionibz legis aduertent in-
 telligentia. Itē querit̄ quō vt dicit ambro. 1. de off. Vñ adole-
 scentū officiū est silentiū ⁊ verecundia. vñ dicit eccle. 32. Ado-
 lescens loquere in causa tua vir cū necesse fuerit. Si his interro-
 gatus fueris. habeat caput r̄sum tuū. in multis esto quasi in-
 sciens et audi tacens simul et querens. et loqui in medio mag-
 natoꝝ non presummas. et vbi sint senes non multū loquaris
 R̄ Quia igit̄ christus adhuc puer erat. videt̄ q̄ in medio do-
 ctōꝝ sedēs nihil loq̄ debuerit. Et ē dicēdū q̄ iuuenis in medio do-
 ctōꝝ et senū non debent multum loqui p̄pter quatuor. Primo
 p̄pter eoz reuerentiā quibz in omnibz est deferendū. non soluz
 opere sed etiā in verbo. Secundo ne iuuenes notent̄ de audacia
 ⁊ presumptione temeraria. cū velut magistri et iudicēs loquū-
 tur. et vbi maiores existūt. Tercio vt suo silentio tribuant se-
 nioribz occasionem loquendi. ⁊ ipsi eoz sermonibz instruant̄.
 Quarto debent tacere corā maioribz ⁊ fundant̄ de aliquo verbo
 inordinate plato. qm̄ eoz sunt vt plurimū imprudentes sermo-
 nes. Quinto qm̄ etiā in bñdicijs non multū hñt eoz dicta at̄

Sermo

toritate ne forte iuanū verba pronunciant hoc officium profecte huius
Job. 32. dicens. Junior sum tpe. vos antiquiores. ideo dimisso
capite veritus sum vobis indicare meā sententiā. sperabaz em q
etas plurius loqueret. et annoz multitudo doceret sapientiā. qz
vero nō est hō officium adolescentium quin in eā sua cū omni reuerē
tia mē maiores natu loquant. ideo saluator n̄ licet mē docto
res requirebat de lege quā ipse instituerat. que etiā de ipso tota
erat. Secundo ponit stupor audientium: stupebant aut omnes q
eū audiebāt. Job. 12. Adducit iudices in stupore. stupebāt em
videntes saluatoris infantiam. et tñ sic loqntē sublimia. vñ sap. 8
Juuenis et acutus iueniar in iudicio. et in aspectu potentium ad
mirabilis ero et facies principū mirabunt me. tacentē me sustine
būt. et loquentē me respicient. et sermo cionantē me plura ma
nus oei imponent: sup prudentia: interrogando: et responsis: in
soluendo. Amb. diuina inquit lingua sapiam pdebat. sed etas
humanā infirmitatez pretendebat: et videntes: scz maria et io
seph vel alij quicunq: admirati sūt: et quid mirz si mirabant.
videntes puez alta interrogantē. subtilit rudentē. reuerent lo
quentē. et intrepide manentē. psal. Mirabilis facta est scia tua
ex me. confortata est et non potero ad eā. qz vt dicit iob. 35. ec
ce deus magnus vincens sciam n̄am. L Tercio ponit pia
virginis questio: et dixit m̄ eius ad illū: m̄ intacta. m̄ im
corrupta. m̄ immaculata. m̄ eius. loquebat aut ipsa et non
ioseph. qz maior fuerat dolor affectus: fili quid fecisti nob sic:
id est qualē hec fecisti. vt nob ignorantibz remanēs. Et attēde
quō velut pia m̄ alloquebat euz dicens. fili. et quō tanq̄ pu
dens interrogat nutrix. quid fecisti nobis sic: ecce p̄ tuus: pu
tatiuus: et ego: vera m̄: dolentes: vere dolentes. qz gaudium
amiserant: querebamus te: significat qz cū dolore cristū querat.
qui p peccatū illū amiserit. Quarto ponit christi r̄sio: et ait ad
illos: quid est qz me querebat: id est quare me querebatis. glo.
Non increpat qz querit. sed innuit qz sit in diuinis querendus.
Nesciebatis qz in his que p̄ris mei sunt: non inq̄ patris puta
tūi qui dolens me querebat sed veri p̄ris mei celestis: oportet me
esse. Jo. 9. Oportet me operari opera eius qui me misit. Et
Et attende qm̄ bñ videt qz christus veniebat de disputatione.
qz statim protulit verbū de diuinitate sua. Et hoc ē primū verbū
qd ab ore saluatoris reperit plati. in q suā diuinitatē expressit
et ipsum verbū tante fuit altitudis vt dicat euangelista qz nec
virgo nec ioseph intellexerunt. Nota consuetudo ē vt filij agant
se in his que ad p̄rem ptinent et nō in his que m̄is sunt eoqz

filius magis patrē seq̄tur q̄ matrē et idē videm⁹ q̄ veteranoꝝ militū filij ad miliciaꝝ describunt. ailio deputant. publice fungunt officiis. loco patrū ad omnia agenda se prebent. et ideo dei filius dixit. q̄ in his oportebat eū esse que patris eius erat. Ea autē que patris eius sunt quantū ad p̄ns tria sūt scz domus templi materialis. in cuius fuit honore fabricata. hoc etiā templū pertinebat ad christū. qz vt dicit beda. quoz ē vna maiestas et gloria. hoz est etiā vna sedes ac domus. Et ista domus p̄tineret ad christū ipse demonstrauit. cū vendentes et ementes eiecit de illo dicens. qz domus mea domus orationis vocabit̄. Secundo ad deū p̄tinebat iudaicus populus specialiter. Jo. 8. Est puer meus qui glorificat me. quē vos dicat̄ qz deus vester est. in hoc populo auertendo et istruendo specialit̄ christū oportebat eē. mat. 13. Non suz missus nisi ad oues q̄ perierāt domus israhel. Tercio ad deū patrē pertinet spūale templū cuiuslibet mentē vt ipsū inhabitet et sanctificet qd̄ etiā ad filiū pertinet. Jo. 14. Ad eū veniemus et mansionē apud eū faciemus. Quarto ponit verbū ignorantia: et ipsi nō intellexerunt verbū qd̄ ad illos locutus est: qm̄ vt dicit aymo diuinitatis eius nō p̄ceperūt misteria donec p̄ ipsū p̄nunciata ē doctrina euangelica. Querit quare beata virgo verbū illud nō intellexerit. Valde em̄ mirabile videt̄ q̄ eā hoc verbū latuerit cui tanta fuerūt reuelata diuinitatē misteria. Et dicendū primo qz beata v̄go forte bñ intellexerat sed p̄ sinodochen totū pro pte intelligit. qz em̄ alter eoz scz ioseph nō intellexit. ideo de omnibz dicit̄ q̄ non intellexerūt. vel secundo dicere possumus qz verbū ipsū intellexerūt. sed tñ ac si nō intelligerent se habuerūt. admonētes puerū et curā ipsius hñtes. ex quo videbat̄ euidentia operis qz verbū non intellexissent. vel tercio dici potest qz beata virgo reuera ipsum verbū non intellexit. tñ qz nō erat āsuetus christus talia dicere. sed āsueuerat patrē dicere ioseph. et ipsa nō poterat videre que eēt illa negocia ioseph. in quibz christus stetit. tñ qz ex vehemēti gaudio de iuentione eius ipsa nō attendit ad verbū. tñ etiā qz admiratio rei facte quasi eā extra se rapuerat. vñ talia verba āsiderare nō posset.

Tercia pars

D

Er̄tio cū dicit̄ et descendit cū eis x̄c. tangit̄ christi regressio que fuit amoris et magne humilitatē. et quatuor facit. Primo em̄ ponit̄ amicabilem societatem. ibi. et descendit humilit̄ cū ill et amicitia: et venit nazareth: qui est puus p̄uincie galilee viculus. a quo vico christus

Sermo

nazarenus cognoscitur ē. Nota ut dicit isido. z ethi. c. 14. christiani quoniam a iudeis opprobrii causa vocabant nazareni pro eo quod dominus noster et saluator a vico galilee nazarenus dictus sit. Sed ut dicit ad. 11. apud antiochia mutatum est nomen. et dicti sunt christiani et rationabilis fuit ista mutatio. quia nazarenus dicitur floridus. vita autem eius qui est christi imitator non debet esse florida mundialiter. quia omnis caro fenum. et gloria eius ut flos feni. talis est enim vita peccatorum. qui dicunt illud sapi. 2. Coronemus nos rosis antequam marcescant. sed debet vita nostra esse in sanctificatione spiritus sancti. unde christus dicit unctus spiritu sancto. Item nazarenus est denotatio a loco istius mundi. christus autem dicitur a dignitate regali et sacerdotali. et quia non habemus hic civitatem manentem sed futuram inquirimus ubi erimus regale sacerdotium gens sancta populus acquisitionis. ideo non nazareni sed christiani appellabamur. Item christianus est etiam qui per aquam baptismi regeneratus et sanctificatus mungitur christum. sed nazarenus nemo in presenti vita est nisi cum in resurrectione caro nostra efflouerit. ¶ Secundo ponitur voluntaria subiectio questionum de illo cui subiecta sunt omnia. dicitur: et erat subditus illis: ubi adverte quod tanquam dei filius deo patri honorem exhibet. cum in his que ipsius sunt se exerceat. sed ut filius peris matris et nutritio subiectionis exhibet reverentiam. gal. 4. Quanto tempore heres puulus est nihil differt a seruo cum sit dominus omnium. sed substituto ribus et adoribus est usque ad presens tempus a patre. et hoc idem ut exemplum relinquit de honore parentum et legis preceptum adimpleat. ubi attende quanta fuerit virginis dignitas quia cum mulieres viris dominis esse subiecte ut dicitur gen. 3. huic tantum collatum est ut illi esset subiectus quem cum creatura venerat. phi. 2. In nomine iesu omne genua flectat terre. unde dicit beatus augustinus. vix etiam angelica natura venerat et adorat altissimum. ut autem refert magister in historico. scilicet dicitur quod in nazareth est adhuc puus fons de quo puer iesus hauriebat aquam et ministrabat matri dum subditus esset illi. ¶ Nota quod quadruplex est lex. scilicet naturalis. mosaica. civilis. et euangelica omnes istas leges christus approbavit cum illis subiectus fuit. Nam ex eo quod fuit subditus pentibus legem confirmavit naturalē. que dicitur obediendum esse parentibus. Secundo ex hoc quod fuit subditus legi moysi ipsam approbavit. unde de ipsa dixit. non veni solvere legem sed adimplere. Tertio subiectus fuit legi civili. unde soluit cesari tributum sicut quod dicitur mat. 17. et idem postea quod factum impleverat verbo confirmavit dicens. Reddite que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. mat. 22. Quarto ex hoc quod fuit subditus morti. novum testamentum instituit. ut dicitur hebre. 9. unde mat. 26. Dicite inquit

sanguis meus noui testamenti &c. Tercio ponit deuota factoz
 christi seruatio: et mī eius obseruabat oīa uerba hęc: scz quō
 ceperat: quō filiū perditū inuenerat quid ipse illi dixerat: quō
 ei subiectus erat. ut h̄m glo. tpe agno reuelaret querentibz &
 notificaret scriptozibz historie euangelice. Vñ ignatius ep̄s et
 martir scribens ad virginē dicit. Cupio te uidere et de ihesu de
 quo mihi mira narrata sunt p te certius instrui. qz oīm gestoz
 eius tu ipsius genitrix pleniorē intelligis ueritatē. Deinde poit
 ubi seruabat uerba ista. qz nō in archa lignea aut materiali li
 bro. sed: in corde suo: erat em̄ cor huius uirgis uas celestis sa
 pie. oraculū sanctispirūs. archa fedēris. dñi sacranū. templū deita
 tis. ecclē. 24. Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. ubi
 attende modū audiendi diuina uerba. qz sic dñt suscipi ut con
 seruent in corde. nō inire p vnā aurē & exire p aliā. R Quarto
 ponit christi pfectus triplex. 1. sapi: et ihesus pfectus sapia
 quo ad intellectū. Vbi attende qz non pfectus christus in sapia p
 augmentū qm̄ ab instanti sue ceptionis fuit plenus sapia. ec.
 13. impleuit eū dñs spū sapie et intellectus. Sed dicit pfectus sa
 pia quadruplicat. Vel qz pfectus alius. vñ mgr̄ dicit in scolis
 pfectus. dū scolares sub illo pfectus. Vel secūdo pfectus sapia
 nō in se. ut dicit glo. sed qz eandē sapiam qua plenus erat h̄m
 augmentū demrābat. ita ut uideret hoibz qz pfectus. Vel ter
 cio pfectus quo ad modū cognoscendi experimentalē. vñ h̄b.
 5. Didicit ex his que expertus ē. Vel quarto dicit in sapia pfectus
 re quantū ad habitū. sed quantū ad adū et exercitiū. qz in sa
 pie adibz continue amplius se exercitabat. Deinde ponit pfectus
 corporalis: et etate: qz ab infantia pfectus in pueniā. a pueri
 tia in adolescentiā. ab adolescentia in iuuentute. h̄m aut qz pfectus
 ciebat in etate. sic et pfectus in augmento corporis & uigore
 membroz. Nota qz aliter pfectus christus etate. et aliter sapi
 entia & gr̄a. qm̄ pfectus etate uerus erat etiā quo ad ualitudi
 nē corporis & uigore nec hoc erat ex defectu suo. potuisset em̄ in
 instanti ceptionis sue nasci et eē pfectus uir quo ad uigore cor
 poris sed noluit. imo uelut ceteri infantes in uigore corporis pro
 fecit. pfectus aut talis sapie nō fuit talis ut dicitur est. Nota eti
 am qz pfectus etate fuit in tribz. scz augmento corporis. uigore
 membroz. et decore psonē. Ad ulterius qz de his que egit sal
 uator in infantia et puericia sua nihil aliud habet qz istud qd dicit
 lucas euan. Credendum est em̄ qz ante et deinceps talit̄ inter
 hoies fuerit queratus qz fuerit int̄ eos quasi vnus ex illis. vñ
 de ipso dicit io. Medius aut uelstrū stetit id ē sic vnus ex uobz

Sermo

quē vos nesciūt. Deinde ponit tertius pfectus: et grā: ubi attende qd vt dicit iō. i. datus ē christo spūs nō ad mensurā et iō pfectus grē intelligendus ē. vel de grā gratis data. cuius pfectus ē in actu et extratio. vel de grā gratū faciente nō quide qd deo esset magis grat⁹. intensiue sed extensiue. qz oīa eius acta erāt deo grata qm licet oīa opera eius eēt grata ex prima grā vniōis. tñ illa grā erat expressa cū etiā dei bñplacito ex operibus christi. De inde ponit respectu quoꝝ proficiebat: apud deū: ad eius laudē. vnde reūsi sunt pastores laudantes ⁊ bñdicentes dñm in omnib⁹ que audierant et viderant sic dictū est ad illos et homines: ad eoz seꝝ vtilitatē. qui videntes infantē taliter in grā proficere. moꝝ antiquā corrigebant vetustatē. et ductū exemplo eius redibant ad dñm. isa. 11. Puer puulus imitabit eos. vñ hñ istā formā exempli inducēbat be. aug. vt deo seruiūt cōtē li. 9. ⁊ fē. quanti pueri et puelle intra ecclesiā deo seruiūt tu non poteris qd isti et isti. an isti et iste in seipsis pñt et nō potius in deo suo. proice te in eū ⁊ excipiet te et sanabit te. de isto saluatoris pfectu potest itelligi illud. i. re. z. Puer samuel. vere christus samuel qui postulatus a deo. omniū desideris sanctorū patꝝ proficiebat quo ad sapientiā. et crescebat quo ad etatē. et placebat quo ad grām tam deo q̄ hominib⁹ ⁊.

In octaua epiphanię. Prima ps ser. xx

Idit iohannes ihesū venientē ad se et ait. ecce agnus dei qui tollit peccata mundi ⁊c. iō. i. Quanto res est incōpabili⁹ tanto sue credulitatis maioris auctoritatis exigit testimonium. Quoniam vero deum fieri hominem mortalib⁹ commozari.

et qd maximū est mortē suscipere. inaudit⁹ et inopinat⁹ erat. ideo ad huius attestatiōnē missus ē testis excellentis auctoritatis iohannes seꝝ baptista. quo nullus inter natos mulieꝝ maior surrexit. ipse em̄ venit in testimoniuꝝ vt testimoniuꝝ phiberet de lumine. Perhibuit autē iō. de christo triplex testimoniuꝝ seꝝ et us sancte humanitatē. eius magne auctoritatis. et eius diuine natitatis. de quib⁹ agit in presenti euangelio. Secundū ibi. hic est de quo dixi vobis. Tercū ibi et ego vidi. ¶ Circa primū tria ponunt. premitit em̄ christi humilitatē: vidit iohannes ihesum venientē ad se: deus ad hominē. rex ad militē. dñs ad seruū venit. Et dicit origē. christū venisse a galilea ad iordanē. vt baptisaret a iohan. Sed dissentit crisostomus. asserens christū prius venisse ad iō. baptisati grā. qd tacuit iō. euangelista. sed mar. declarauit post baptisatū autē die altera christū ait venisse itēꝝ ad